

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Texter till Del 3 Vägen till försoning

Sidas stöd till fred och säkerhet – en väg till försoning

Kan bistånd bidra till försoning och fred? Genom stöd till allt från fotbollsskolor till domstolar har Sverige försökt bidra till utvecklingen i Bosnien-Hercegovina sedan kriget tog slut 1995. Det började med att ge tak över huvudet till flyktingar som ville återvända hem. I dag ligger fokus på ett framtida EU-medlemskap.

Helena Sancho arbetar på Sida, Sveriges biståndsmyndighet, som hanterar Sveriges stöd till Bosnien-Hercegovina.

Hon förklarar att en stor del av Sveriges bistånd grundar sig i kriget.

– Konflikten är inte den enda anledningen till att vi är där. Men landet blev så sönderslaget, psykiskt och fysiskt, att när vi började jobba handlade det just om att bygga upp landet igen. De som hade flytt, vars hus hade jämnats med marken, fick en chans att komma tillbaka. I dag handlar det mer om att få samhället att fungera i stort. Vi hjälper till med att effektivisera stat och kommuner. Vi hjälper till med att förbättra villkoren för företag så att företagen kan anställa fler och fler får jobb. Från att ha byggt bostadshus bygger vi nu de stora institutionerna.

Försoning mellan de olika folkgrupper som ställdes mot varandra under kriget är central för att Bosnien-Hercegovina ska kunna gå vidare

– Det är en jättekomplicerad process, säger Helena Sancho. Till exempel måste människor börja samarbeta och inte leva uppdelat. Det försöker Sverige stödja på så många olika sätt som vi bara kan. Till exempel genom fotbollsskolor, där barn och unga från olika folkgrupper träffas och spelar tillsammans, men även att folk inom staten sätter sig ner och diskuterar hur olika problem ska lösas. Hur ska vi t.ex. göra när det gäller domstolar rent praktiskt, hur ska det fungera? Det handlar mycket om att få samarbetet mellan de olika grupperna i Bosnien-Hercegovina att fungera.

Biståndet är viktigt för Bosnien-Hercegovina men också viktigt för oss i Sverige.

– Inget land lever i isolering. Och när länder ligger nära varandra, som Bosnien-Hercegovina och Sverige gör, så blir sambandet tydligare menar Helena. Det som sker där påverkar ju oss, både med flyktingströmmar och när det gäller handel och ekonomi. Biståndet syftar till att få landet att fungera igen och att förbereda det för EU-inträdet.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Sida arbetar också med att bygga upp rättsväsendet.

– Det som hände under kriget, brotten som begicks, ska inte ska få passera obemärkt. Det finns en moralisk skyldighet för oss alla att hjälpa till.

Stöd till försoningsprocessen

I dag är en stor del av Sveriges och Bosnien-Hercegovina samarbete inriktat på ett närmande till EU och ett framtida EU-medlemskap.

– Kopplingen mellan det och försoning ligger i att man ser EU-medlemskapet som Bosnien-Hercegovinas framtid. Det kommer att hjälpa landet ekonomiskt. Och med ett gemensamt mål kan man också samarbeta bättre och hantera de svåra frågorna kring vad som hände under kriget och varför. Om man kan se en ljus framtid har man bättre förmåga att hantera både då och nu – jag tror att det är väldigt mänskligt.

Helena Sancho tycker att mycket positiva saker har hänt under de år hon har arbetat med Bosnien-Hercegovina.

– När jag kom till Sarajevo för första gången 2004 tog det mig hårt att se alla kulhål i husen. Jag hade inte förväntat mig att byggnaderna, nio år efter kriget, fortfarande skulle se sårade ut. När jag sedan kom dit 2009 var det helt annorlunda. Det hade hänt väldigt mycket, både på husfasader och i landet som helhet. De yttre sårerna har försvunnit men det kommer fortfarande ta tid innan de inre sårerna läker. Trots att mycket blivit bättre så bär många fortfarande på trauman som leder till uppgivenhet och utbredd pessimism.

Sveriges samarbetsprojekt i Bosnien-Hercegovina

Målet för Sveriges samarbetsprojekt i Bosnien-Hercegovina är en demokratisk, rättvis och hållbar utveckling samt att stödja närmandet till EU. I de flesta projekt och program samarbetar Sverige med andra givare från länder som Storbritannien, Nederländerna, USA, Tyskland, Österrike eller med internationella organisationer som EU, Världsbanken och FN:s utvecklingsprogram (UNDP).

Fredsfördraget i Dayton 1995 gjorde slutet på kriget i Bosnien-Hercegovina men det gav också landet en mycket komplicerad grundlag och ett styrsystem med alltför många kontrollinstanser och blockeringsmöjligheter. Staten är svag och motsättningarna mellan landets olika folkgrupper är ytterligare ett hinder. Därför går en del av Sveriges stöd till att bygga upp den övergripande statliga förvaltningen för att öka effektivitet, öppenhet och demokrati. Framgångsrika program har också genomförts på kommunal nivå.

Det svenska stödet till rättssektorn går bland annat till ICTY, den internationella krigsförbrytartribunalen i Haag och till den nationella Statsdomstolen i Sarajevo, som tar upp krigsförbrytelser, organiserad och ekonomisk brottslighet och korruption. Stöd ges också till International

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Commission for Missing Persons (ICMP), som hanterar identifieringen av mänskliga kvarlevor efter massmorden i Srebrenica och andra krigsbrott.

Utveckling och förändring måste komma inifrån, och därför är det viktigt att stötta utvecklingen av det civila samhället. Sveriges stöd går via svenska organisationer som Kvinna till Kvinna och Civil Rights Defenders. De samarbetar i sin tur med bosniska organisationer som till exempel arbetar för tolerans och försoning, och mot nationalism och diskriminering.

Sveriges fokusområden i Bosnien-Hercegovina:

- Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet, med särskild tonvikt på rättssektorn och lokal förvaltning.
- Marknadsutveckling – ekonomisk tillväxt genom bättre konkurrenskraft för små och medelstora företag.
- Hållbar samhällsbyggnad – bättre hantering av vatten, avlopp och fast avfall.